

ge en publicatie te doen, en tot onderhoudenisse en observatie van dien procederen en doet procederen na forme en inhoud der selver, sonder eenige gratie, gunste, dissimulatie, of verdrag: des te doen, met diefster aenkleefst, geven wy u volkomen macht, autoriteit en sonderlinge bevel. Ontbieden en bevelen voorts eenen yegelijken dat sy u en hem 't selve doen ernstelijk verstaen en obedieren. Want ons also gelieft. Gegeven in onsen Leger tot Binch, Onder onsen contrefegel hier op gedrukt in Placcaten den elfden dag van Novembri 1568. Onder stond geschreven by den Conink in sijnen Raed. Ondergetekent,

d'OVERLOPE.

(1. 18.) Ik wil nu den Prince van Orangien eens wederom booztzeygen / daer van ik dus lange gestwegen hebbe / op dat de leser niet en mene dat ik hem gantschelijck vergeten hebbe. De boozscheyden Herre Prince van Orangien / gelijk hier boren aengeroert is / heeft dagelijks dooz hulpe van sijne vrienden en geconfedereerde groot volck by een vergadert / daer toe hy te koste geleid heeft geroegsaem alle sijn vermogen / en het vermogen van vele sijner vrienden / hy en ruste dag noch nacht om te bezorgen alle dat hem van node was tot sijn booznemen / reisende selfs in persone van d'eene plaetse opte ander / en als hy nu seer ernstelijk gepoet werde om hem te belde te begeben / dooz Marcus Peres en sijn consozten / als gemachtigde van de Nederlandse Gerefomezmeerde Kercken / so wel die als noch in 't heymelijck in Nederland ober al versproit waren / als ook der gener die buiten den selven Lande geblycht waren / die hem tot dese tocht beloofst hadden op te brengen 700000 dalers in gereden gelde / die sp-luiden souden vergaderen in de Nederlanden / en hem doen hebben so haest hy sijn volck gereed en by den anderen soude hebben / en hem te verstaen gegeven zijnde als dat de boozsz penningen al gereed waren / so heeft hy grote neerftigheid gedaen om het volck by den anderen te doen vergaderen / hebbende daer in vele verhsinderinge en tegenspoeds: middelertijd heeft hy raedzaam gebonden sekere geschyften in dalk te laten uitgaen / daer in verhsalende de redenen waerom hy dese oozlog tegen den boozscheyden Hertog van Alba en de Spangiaerden aenbaerde / om daer mede sijn sake niet alleen te justificeren en rechtbeerdigen by een yegelijken / maer ook om de herten der Nederlanders tot hem geneigder te maken / ten einde sp-luiden / als hy met groten macht in 't Land gekomen soude zijn / den Hertog eenig afzuech souden mogen doen / of eenige muiterpe verzozaken binnen den Lande / op dat den Hertog meer dan op een plaetse sich te wachten en om te sien soude hebben. Eene van dese geschyften was aldus luidende:

Des Prince van Orangien schryven waerom hy d'oozlog tegen den Hertog van Alba heeft aengevonden.

W Illem by der gratie Gods, Prince van Orangien, Grave van Nassau, Catzenelleboge, Vyanden, Diets, &c. Heere en Baron tot Breda, Dieft, Grimbergen, Arlay, Noseroy, &c. Burg-Grave tot Antwerpen, en Befanson, allen getrouwen onderfaten der Coninklijke Majesteit in den Nederlanden saluit. Weinig luiden in den Nederlanden is verborgen, hoe dat de Spangiaerden over lange jaren gearbeid hebbende om na haer-luider moetwille te mogen regeren des Coninklijken Majesteits Nederlanden, de selve landen te dien einde so grotelijck hadden gediffameert van ketterye aen sijne Majesteit, dat desselvs goetheit by den Spangiaerden misbruikt zijnde, sijne Majesteit geacordeert hadde het invoeren van de Inquisitie binnen den Nederlanden voorz, want dese natie wel verstond dat ingevalle de Nederlanden de exercitie van de Inquisitie grotelijck gedoogden, het volkomen maniment der Nederlanden hen-luiden niet en mogte faelgeren, of indien sy de selve weigerden, dat alsdan de selve Landen hen-luiden tot eenen rijcken roof open soude staen: welk hen-luiden voornemen bemerkt zijnde by de Edelen der selver Lande, hebben sy by re-

I Deel.

monstrantie van den quaden einde uit het executeren der strenger Placcaten te beduchten staende, ootmoedelijk aen sijne Majesteit verfocht abolitie van de Inquisitie, en minderinge van de al te strenge Placcaten op 't stuk van de Religien, waer na door eenen onwijfen yver des gemenen volx, op sommige plaetsen eenige onregeltheit is gevolgt, dewelke met groot recht en redenen al eenigfins was excusabel, door de onnutte en seer trage remedien daer tegen gedaen, maer ook mede door 't gestadig vertrek van sijne Majesteits komste in de landen van herwaers-over, met verscheiden brieven van den steden en volke dikmael onverachtelijck beloofst: maer al des niet tegenstaende, hebben de Spangiaerden en andere quade menschen sijne Majesteit al 't selve so verkeert aengegeven, dat sijne Majesteit den Hertog van Alba met Spaens krijgs-volk heeft gefonden in den lande van herwaers-over, dewelke van geen ander voornemen (so 't leider by de acten blijkt) en is met de selve te handelen, dan sonder onderscheid den goeden metten quaden, en de grote menigte ontschuldigen, met weinig schuldigen te verjagen, te hangen, en te onthalsen, na dat hy den Princen, Baronnen, Edelen en treffelijcksten van den Nederlanden gedood, verjaegt, en van hare steden, landen en goederen berooft soude hebben, om also te gederer te mogen geraken tot het eenig souverein regiment over dese Nederlanden, volgende hier in d'exempelen by hen-luiden in Italien al over lange gepleegt. Om 't welk immer onbehindert na haer tyrannige lust te mogen volbrengen, hadden de Spangiaerden en andere bloeddorstige arglistelijck sijn Majesteit uit dese Landen, in een sake van so groten gewichte (daer Keiser Carel hoogloffelijcker memorien, om veel geringe saken, als namentlijk alleen om de beroerte van Gent te stillen, in haeste door sijne verfoende vyands landen, hem selven hafarderende, herwaers-over quam) in Spangien gehouden, alleenlijck dat sijne Majesteit sijnder onderfaten ontschuld niet verstaen, de Spangiaerden verkeert aengeven niet merken, en sijne Majesteits getrouwe onderfaten (tegen sijne aengeborene goedertierentheid) onverhoort veroordelen, en den Spangiaerden tot eenen roof geven soude. Hoe nu door dit fenijng belet niet alleen de onschuldige, maer ook die wel verdiende onderfaten sijns Majesteits, wredeelijck gedood, verdreven en goedeloos (tot des Spangiaerts profijte) gemaekt worden, met deerlijke verarminge der ontschuldiger wijven en kinderckens, siet men so menigvuldelijck voor-oogen, dat des genen nood en is alhier te verhalen: so men insgelijck niet vele en behoeft te seggen van den effecte der Inquisitie nu tegenwoordelijck, als een ondraeglijck juk op sijne Majesteits onderfaten, in den lande van herwaers-over gedrongen zijnde, gemerkt yegelijck wel kond is, dat aen de gierigheid, haet, of moetwille van eenen gediffameerden verrader hangende is, het lijf, het goed, en de eere van alle vrome en oprechte luiden, na dat de Hertog van Alba eenmael onder de voeten heeft getreden, alle beschreven rechten, alle privilegien, en ook alle contracten, by sijne Majesteit besworen zijnde.

Wat sullen doch alle goede onderfaten des Coninks, van den Hertog voorz verwacht, dan alle dage te worden gestelt in de noodstalle van God te verloochenen, van 't land en goederen te verlopen, of van alle ellendigheid gemartelizeert te worden, wat staet doch te verwachten over den ganschen Nederlanden, die onlangs so weeldelijck in justitie, vrede, neringe en rijkdommen floreerden, dan gewelt in 't goed en bloed, schendinge van maegden en vrouwen, moorderye van grote menigte van sijne Majesteits beste onderfaten, en dat (noch boven al gaet) eene gehele berovinge van den heiligen en zaligmakenden worde Gods: seker heeft hy dese voorschreven tyrannie sulx opentlijck dorven plegen, dewijle de saken van de Nederlanden doch in grote onsekerheit stonden, hy sal hem voorwaer niet schromen sijn aengeborene selheid trouwelijck te tonen, indien hy de voorschreven Landen bedwongen hebbende, hem selven volkomelijck meester van deselve maekt. Dan

I Deel.

sullen eerst de goeden gestraft, de quade ge-eert, en de Nederlanden van vrome luiden, van rijkdommen, van neringe en welvaren geheel gebloot, en sulks de quaedwilligen gebueren der selver Landen tot eenen weerlofen roof gemaekt worden; so dat sy te recht puer tot en dul geacht mogen werden, die al desen niet jegenstaende, hen verlaten op de lofe en bedriegelijke beloften des Hertogen van Alva, of andere onder den name des Coninks (die sy gewoon zijn te misbruiken) van pardon en anders, gemerkt alle t selve mede niet en zijn dan gladdes woorden en stricken om de lichtgelovende menschen ellendelijk te vangen, so men geefien heeft aen den onthalsden Graven, ook vele Edele en Burgeren, die door een onsekere hope van goedertierheid, des Albaners selheid hebben moeten smaken, en ook mede sonderlinge aen de brieven, onder gewisse Coninks name, den volke alom in Nederland voorgelesen, op dat het volk (dat nu veel uit vrese uitten Lande begon te lopen) binnen t Land op sijn arbeid soude blijven, op t goet betrouwen van sijne Majesteits genade, welke genade den genen daer op betrouwende, so ellendelijk geworden is, datter tot verscheiden plaetsen vele onbermhertelijk gedood zijn geweest, uit krachte van bedekte brieven gesonden, inhoudende dat sy-luiden Officieren, sonder te letten op de genade brieven voorz, den volke verkondigt zijnde, des niet te min voort soude gaen metter executie, volgende haer-luider Officieren secrete instructie.

Waerom wy WILHELM by der Gratie Gods, Prince van Orangien, den voorz ellendigen State der Nederlanden al over eenige jaren voorsien hebbende, en onsen eed, dienste en getrouwigheid tot sijne Majesteit betrachtende, hadden de selve jammeren, den Nederlanden door het invoeren der Inquisition over t hooft hangende, getrouwelijk sijne Majesteit voorgehouden, op hope dat sijne Majesteit t selve ter herenemende, metter Inquisitie ophouden, en sijne Majesteits Erf-landen voor sulken ellendigen bederffenisse behouden soude, maer siende t selve alles te vergeefs en gansch onvruchtbaer te zijn, overmits gene saken ten ooren sijnder Majesteit mogen komen, dan door de Spangiaerden en andere corrumperende tongen. En bemerkende mede de gansche Nederlanden, gestelt wesende in de uiterste noot en pericule van een eeuwige slavernye en irreparable bederffenisse, hebben wy so uit krachte van den behoerlijken dienst, die wy sijne Majesteit schuldig zijn, als uit waerachtige medelijden van de ellendigheid sijner Majesteits getrouwe onderfaten, aldaer niet langer sodanige deerlijke moord, roof, geweld, en jammer, stil blyvende konnen aenschouwen. Te minder ook overmits wy, als van sijne Majesteits goedertieren nature grondelijk kennisse hebbende, versakerlijk weten dat sijne Majesteit van de Nederlandse saken by den Spangiaerden qualijk geïnformeert is, en dat sijne Majesteits wille geen dink minder en is, dan dat de voorz sijne schone Erf-Nederlanden so lelijk verwoest souden worden.

Also hebben wy, beweegt zijnde uit saken voorz, en sonderlinge ook verfocht zijnde by den onderfaten (F. 182.) van sijne Majesteits Nederlanden, so wel die daer noch binnen sitten, als die verdreven zijn, so wel van der Catholijker als van der Gereformeerde Religien, tot geen einde anders dan tot Gods eere in t voorstaen van sijn Heilig woord, en dienaren tot sijne Majest. dienste, in t voorkomen en beletten van de totale ruyne der Nederlanden, en tot welvaren der selver Landen, in t beschermen van de vryheid en Justitie der selver, de wapenen ter hand genomen, om met rechtveerdige nootweer, der Spangiaerden geweldige tyrannye tegen te staen en beletten, met hulpe van den barmhertigen God, die aller bloeddorstige tyrannye vyand is, getroost zijnde, lijf en goet daer by te wagen, daer toe wy nu al (God sy lof) een treffelijk krijgshydr van ruiteren, knechten, geschut, en alderley krijgstruvinge bereid hebben op onsen eigen kosten.

En want elk oprecht mensche schuldig is de eere

Gods, de grootheid sijns Lands-Heeren, met de vryheid en welvaren sijns Vaderlands te helpen vorderen en beschutten, en hebben wy niet willen laten alle vrome en getrouwe onderfaten sijns Majesteits, so wel die noch binnen den Nederlanden zijn, als die daer uit zijn verdreven, met alle ernst te vermanen, dat sy luiden ter herten nemende des gemene Vaderlands grondelijke bederffenisse, haer-luider en haerder kinderen eeuwige slavernye, des tyrans grouwelijke bloedstruvinge, en het ontberen van de Euangelise lere. Dat alles ontwijfelijk worden sal, by aldien de Hertog van Alva nu genen eendrachtigen wederstant en werdgedaen, hen selven immers als nu, met lijf en goet beneven ons totte voorz notelijke wederstant getrouwelijk imployeren. Om d'welk wel te doen en hem selven te helpen, gemerkt u God met aanbiedinge van so wenschelijke middelen, als hy gebenedyet eenen yegelijken, door ons is voorhoudende nu ook wil helpen, hooglijk van node is, dat alle vrome luiden (nu wy doch met eene machtige krijgstruvinge al in t trecken zijn) hen selven onbeveinsdelijk openbaren, dienaers van God en van den Conink, ook liefhebers van t gemeen Vaderland. Also dat de gene die uitten Lande gevloeden zijn, hen selven eerstdaegs daer weder in voegen, elk in sijn woonplaetse, en terstont met den genen daer noch in wesende metter daet arbeiden om de Steden te helpen verhoeden van den Garnisoenen der voorz Spangiaerts, en die te bewaren ten dienste van de Coninklijke Majesteit, en tot vryheid van den selve Stede en gemenen Lande.

d'Welk indient getrouwelijk geschied (so wy allen getrouwen sijne Majesteits onderfaten ganselijken toe betrouwen) de Coninklijke Majesteit eenen seer groten dienst sal zijn, en ons ook geven eenen lust om u luiden meer en meer te beschermen, en te vryen van de Albaense tyrannye. En sullen daer beneven onse ondraeglijke kosten, schaden, moeiten, arbeiden, en periculen eenigins gerecompenseert achten, door sulke u luider bevonden oprechtigheid, vromigheid en dankbaerheid, die wy dan noch in tyden en wijlen aen alle sodanige vrome luiden grotelijk willen gedenken. Maer so daer ook eenige werden bevonden (sy zijn binnen of buiten slands) die over beide zijden hinken, twe Heeren dienen, dese gemene Lands-saken ledig staen, en tot eens anders pericule, schade, en arbeid aenschouwen willen, alle sodanige willen wy ook met desen geadvertteert hebben dat sy liden (desen handel geval, so dat des Heeren wille sy) van God niet ongestraft en sullen blijven, en als eerlose luiden, en trouwelose verraders van t Vaderland, en van hun selven, geacht sullen worden t allen tijden. Op dat sodanige menschen sulke haer-luider onnutte hope van ongestraftheid verworpen, en hen selven mannelijk, vromelijk in dese al gemene treffelijke, eerlijke en Godlijke handel quijten mogen, met ons en alle anderen getrouwe dienaren en onderfaten van sijne Majesteit.

Ten einde des Albaense gierige bloeddorstigheid eens recht betemt zijnde, de gemene Staten van de Nederlanden eens hope mogen verkrijgen, om tot onpartijdige aendieninge van saken aen sijne Majesteit, tot rechtveerdige verantwoordinge van den gemenen lande, tot genietinge van oprechte justitie, volgende dien ook tot de voorgaende neringe en welvaren der selver Landen, tot bevestinge der privilegien, tot exercitie van de ware Religie, en tot eenen gedurigen vrede mogen geraken, onder sijne Coninklijke Majesteit, dien God almachtig verlene een verstandig herse dat hem vrese, en een lang salig leven, tot een lange ruste en welvaren der Nederlanden. Datum den 31 dag des maends Augusti, anno 1568.

Noch liet de voorz Heere Prince van Orangien ter selver tijd mede in druk uitgaen een ander groter geschrift met desen titule: Verklaringe en uitschrift des doorluchtigen, hoochgeboren Vorst en Heere, Heere Wilhem Prince van Orangien, &c. van sijne nootzakelijke defenstie tegen Duc de Alba / en sijne grouwelijke tyrannye, waer in hy veel beter dan in t boog-